

Szóbeli tan – Rabbinikus irodalom

Válogatott fejezetek a Misnából

6. *Ros hasana* traktátus

Biró Tamás

birot@or-zse.hu, <http://birot.web.elte.hu/>

2022. március 29. és április 5.

- Témaválasztás?

A Misna szerkezete

(ismétlés)

- Hat rend (*szeder*, סֵדֶר)

1. *Zeraim* ('magvak')

2. *Moed* ('ünnep, idő')

3. *Nasim* ('nők')

4. *Nezikin* ('károk')

5. *Kodasim* ('szentségek')

6. *Tohorot* ('tisztaság[ok]')

- 63 traktátus (*maszekhet / maszekhta*, מַסְכֶּת / מַסְכְּתָא)

- 525 fejezet
(*perek*, פְּרָק)

- 4224 misna מִשְׁנָה
(kisbetűvel!)

FACTSHEET:

Moed rend

- Rend (*szeder*): *Moed* ('ünnep, kijelölt idő', a Misna 2. rendje)
- Traktátus (*maszekhet*): 12 traktátus
Sabbat, Eruvin,
Pesahim, Sekalim, Yoma, Szukka, Béca, Ros hasana,
Taanit, Megilla, Moed katan, Hagiga.
- Fejezetek száma: 88 fejezet
- Fő téma: ünnepek
(szombat, tórai ünnepek, egyéb ünnepek és félünnepek)
- Tórai forrás, alapszöveg, háttér: lásd az egyes traktátusoknál.

FACTSHEET:

Ros hasana

- Rend (*szeder*): *Moed* ('ünnep, kijelölt idő', a Misna 2. rendje)
- Traktátus (*maszekhet*): *Ros hasana* (a renden belül az 8. traktátus)
- Fejezetek száma: 4
- Fő téma: Ros hasana, azaz a zsidó újév (naptár, sófár, liturgia)
- Tórai források: alig (Exodus 12, 1-2, valamint Numeri 29, 1)
- Érdekesség: A rend 8. traktátusa Maimonidesnél és a középkori Misna- és Toszefta-kódexekben, de 5. a Bab. Talmud Müncheneri Kódexében, és 7. a Pal. Talmudban, ill. a 17. század óta a Misna- és Talmud-kiadásokban.

Exod 12, 1–2 és annak értelmezései

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר.

ב הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁית חֳדָשִׁים רִאשֹׁן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה.

1. *És szólt az Örökkévaló Mózeshez és Áronhoz Egyiptom földjén, mondván.*
2. *Ez a hónap nektek a hónapok feje, első az nektek az év hónapjai között.*

12, 2 lehetséges értelmezései:

- „Ez a hónap [amelyben vagyunk] legyen nektek a hónapok feje, [azaz] ez [legyen] nektek az év hónapjai közül az első.” → az első tavaszi hónap → *nisan* az a hónap, amelytől kezdve számoljuk az év hónapjait.

Exod 12, 1–2 és annak értelmezései

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר.

ב הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁית חֳדָשִׁים רִאשֹׁן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה.

1. *És szólt az Örökkévaló Mózeshez és Áronhoz Egyiptom földjén, mondván.*
2. *Ez a hónap nektek a hónapok feje, első az nektek az év hónapjai között.*

12,2 lehetséges értelmezései:

- „Ez a hónap [amelyben vagyunk] legyen nektek a hónapok feje, [**valamint**] ez [legyen] nektek az év hónapjai közül az első.” → ettől a hónaptól számoljuk az hónapjait + legyen tényleg ez az első tavaszi hónap → **szökőhónap, szökőév!**

Luniszoláris naptár

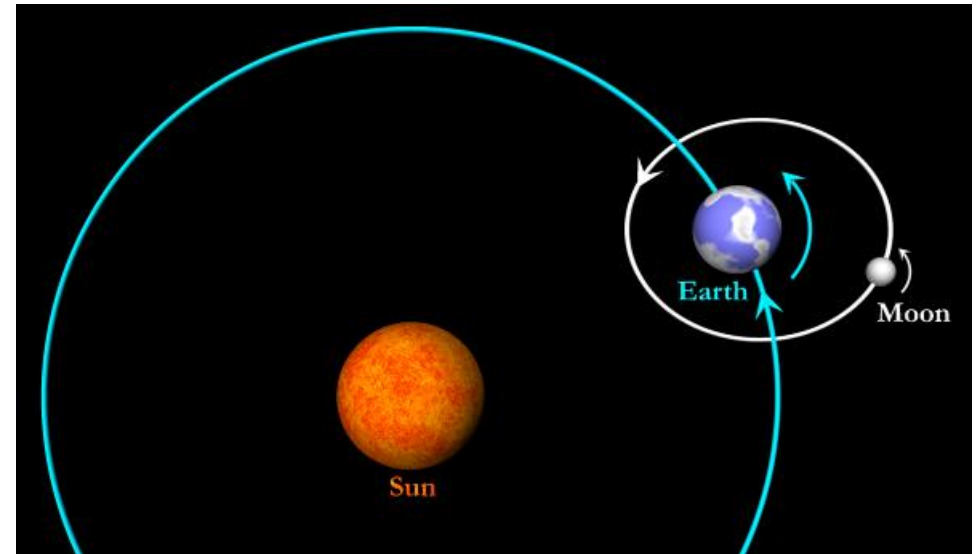
- 1 szinódikus hónap \approx 29,5306 nap
- 1 napév \approx 365, 2422 nap

235 holdhónap \approx 6939,6 nap \approx 19 napév

- 1 hónap = 29 v. 30 nap felváltva (*kivéve...*)
- 12 hónap = 354 nap (353, 355 nap) rendes év: $6 \times 29 + 6 \times 30 = 354$ nap
- 13 hónap = 384 nap (383, 385 nap) szökőév (שָׁנָה מְעֻבְּרֶת) *sana meubberet*)

- 19 éves Metón-ciklus: 12 rendes év + 7 szökőév = 235 hónap $12 \times 12 + 7 \times 13 = 235$

Szökőév (*adar séni, ve-adar*), ha 19-cel osztva a maradék: 3, 6, 8, 11, 14, 17 v. 19/0.

Exod 12,1-2 és annak midrási értelmezései

Mekhilta: a tannaitikus korból származó (azaz ún. „halakhikus”) midrásgyűjtemény Exodushoz.

Mekhilta, Pisha 2:1

„Ez a hónap nektek, stb.”. Rabbi Jismael azt mondja: Mózes megmutatta az újholdat Izraelnek, és azt mondta nekik: ilyenek fogjátok látni, és meghatározzátok [majd] a hónapot a következő generációkban.

רֹאשׁ הַחֹדֶשִׁים

a hónapok feje

Ros ḥodes-ek = újhold-ünnepek

לְכֶם

nektek, számotokra

[parancs]

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה (ב)

ez a hónap

az így [kinéző] új[hold]

és annak midrási kommentárja

*Megfigyelésen
alapuló újhold-
meghatározás,
empirikus
luniszoláris naptár*

Mekhilta: a tannaitikus korból származó (azaz ún. „halakhikus”) midrásgyűjtemény Exodushoz.

„Ez a hónap nektek, stb.”. Rabbi Jismael azt mondja: Mózes megmutatta az újholdat Izraelnek, és azt mondta nekik: ilyenek fogjátok látni, és meghatározzátok [majd] a hónapot a következő generációkban.

רֹאשׁ הַחֳדָשִׁים

a hónapok feje

Ros ḥodes-ek = újhold-ünnepek

לָכֶם

nektek, számotokra

[parancs]

הַחֳדָשׁ הַזֶּה (ב)

ez a hónap

az így [kinéző] új[hold]

Exod 12, 1–2 és annak midrási értelmezései

ב החֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוֹן חֹדְשֵׁי שָׁנָה.
ראשון הוא לכם לחודשי השנה.

2. *Ez a hónap nektek a hónapok feje, első az nektek az év hónapjai között.*

Exod. 12:2 lehetséges értelmezései:

1. Nisan hónapja, amely peszah ünnepét tartalmazza, az első hónap. Niszannal kezdjük a hónapok felsorolását. A tórai szövegben sorszámmal jelölt hónapok nisan hónaptól értendőek.
2. Az első *tavaszi* hónap az első hónap: ha elcsúszik, szökőhónapot kell beiktatni.
3. A szóbeli tan által tanított újholdsarló jelzi az új hónapot.

Exod 12, 1–2 és annak midrási értelmezései

ב החֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם ראש חֹדֶשׁים ראשון הוא לָכֶם לְחֹדֶשׁי הַשָּׁנָה.

2. *Ez a hónap nektek a hónapok feje, első az nektek az év hónapjai között.*

Exod. 12:2 lehetséges értelmezései:

1. Nisan hónapja, amely peszah ünnepét tartalmazza, az első hónap. Niszannal kezdjük a hónapok felsorolását. A tórai szövegben sorszámmal jelölt hónapok nisan hónaptól értendőek.
2. Az első *tavaszi* hónap az első hónap: ha elcsúszik, szökőhónapot kell beiktatni.
3. A szóbeli tan által tanított újholdsarló jelzi az új hónapot.

A holdhónapok
rendszerének
tórai alapja

A szökőévek
rendszerének
tórai alapja

MEGTANULANDÓ!
*De legalábbis legyen maguknál
puska a szövegolvasás során!*

A zsinagógai naptár hónapjai

- Tavasz

- *niszan*
- *ijjar*
- *szivan*

- Nyár

- *tammuz*
- *av*
- *elul*

- Ősz

- *tisri*
- *hesvan*
- *kiszlev*

- Tél

- *tevet*
- *svat*
- *adar*
- (második *adar*, *adar seni*, *ve-adar*)

Misna *Ros hasana* 1. fejezet

- <http://birot.web.elte.hu/courses/2022-Misna/readings/RH-Blackman.pdf>

Következő órára (április 5-re)

- (A *Nasim* rendet a félév vége felé tárgyaljuk.)
- Szövegek: Misna *Baba kama* (vagy *Bava kama*) 1. fejezet
<http://birot.web.elte.hu/courses/2022-Misna/readings/BK1.pdf>
- Háttérolvasmány: Földi András és Hamza Gábor, *A római jog története és intézményei* (Nemzeti Tankönyvkiadó: Budapest, 1996), 50. fejezet első része (pp. 554–562) és 52. fejezet (pp. 580–581, különösen „2. állatkárokból eredő kötelmek”) ([pdf](#), 64 Mbyte!).

Harmadik beadandó / beadható feladat

- Írjon egy 1,5 – 2 oldalas (bibliográfia nélkül) esszét a következő címmel:

Szombat Izraelben: a szekuláris jog és a vallási jog kapcsolata

- Olvassa el a következő cikket, de legalább pp. 346–348-t belőle:

Arye Edrei: Judaism, Jewish Law, and the Jewish State in Israel. In Christine Hayes (ed.): *The Cambridge Companion to Judaism and Law* (Cambridge University Press, 2017, pp. 337–364). Letölthető: <http://birot.web.elte.hu/courses/2022-Misna/readings/Edrei.pdf>.

- Alakítsa ki véleményét, benyomását az olvasottakról. Fogalmazzon meg egy kérdést, problémát, dilemmát, amellyel kapcsolatban a cikk releváns információval szolgál.
- A témában keressen még további (szekunder) szakirodalmat, (primer) forrásokat.
- Fejtse ki kutatásának az eredményét egy esszében, néhány tételes bibliográfiával.
- Határidő: 2022. április 5. (kedd), 10:00. Beadás: emailben, pdf formátumban.

*Köszönöm a figyelmet,
és viszlát következő alkalommal!*